

Pozorování ostralky bělolící (*Anas bahamensis*) v jižních Čechách v roce 2014 a poznámky k problematice určování exotických druhů

Records of White-cheeked Pintail (*Anas bahamensis*) in South Bohemia in 2014 and notes on the problematics of exotic bird species recognition

Jan Havlíček¹⁾

Abstract: The records of non-native Waterbird species – White-cheeked Pintail in South Bohemia taken from winter to summer 2014 are compiled and commented on in this short note. One pair was discovered in the last decade of February on a fishpond near České Budějovice. Four other observations in České Budějovice region and one observation near Příbram (Central Bohemia) were made subsequently. In all of the cases were observed probably the same individuals who most likely escaped from animal husbandry. Finally, the problematics of recognition of exotic or similar-looking bird species is commented on.

Key words: White-cheeked Pintail, *Anas bahamensis*, *A. erythrorhyncha*, observation, non-native species.

Pozorování cizokrajných druhů vrubozobých není na území České republiky ani Jihočeského kraje výjimkou. Počet pozorování pak především v posledním desetiletí stále narůstá (Jasso 2009, Schröpfer et al. 2011, Musil et al. 2012). Podobně stoupají i počty zaznamenaných jedinců a to až o 8,2 % ročně (Musil et al. 2012). U některých druhů pak postupně dochází i k zahnízdění – např. u husice nilské (*Alopochen aegyptiacus*), u které bylo druhé hnízdění v České republice zaznamenáno u Putimi na Písecku (M. Frencl – databáze Faunistických pozorování Jihočeského ornitologického klubu (FP JOK) 2008/2; více viz Schröpfer et al. 2011). V západní Evropě pak již některé druhy hnízdí poměrně běžně a jejich populace stále narůstají (Banks et al. 2011). Vzhledem ke kompetičnímu tlaku a popř. i agresivitě vůči původním druhům ptáků přináší šíření některých druhů vážné ochranné dilema (Banks et al. 2011), ostatně téma biologických invazí patří k nejaktuálnějším tématům ekologické literatury. Z těchto důvodů je potřebné věnovat všem záznamům o výskytu nepůvodních druhů na našem území patřičnou pozornost. Cílem tohoto příspěvku je shrnutí a zhodnocení údajů o pozorování ostralky bělolící/rudozobé (*Anas bahamensis/erythrorhyncha*) v Jihočeském kraji v roce 2014 a diskuse o určení pozorovaných jedinců.

Dne 25. 2. 2014 zjistil v odpoledních hodinách J. Pykal (Birds.cz 2014, J. Pykal in verb.) při kontrole rybníka Vyšatov u Čejkovic (kvadrát faunistického mapování 7052) výskyt páru ptáků, kteří byli vyfotografováni a následně s pomocí literatury a s přihlédnutím na zahraniční zkušenosti pozorovatele určeny jako o. rudozobé. Dne 12. 4. 2014 pak v podvečerních hodinách jednoho jedince pozoroval M. Pakandl (Birds.cz 2014, M. Pakandl in verb.) na Novohaklovském rybníce u Českých Budějovic (kvadrát faunistického mapování 7052) a s přihlédnutím k předchozímu pozorování ho také určil jako o. rudozobou. Další pozorování uskutečnil dne 13. 5. 2014 autor příspěvku spolu s Alexandrem a Catherine Choi, kterým se i přes značnou vzdálenost podařilo jedince relativně dobře vyfotografovat (obr. 1 v barevné příloze č. 8). Pták se většinu doby držel v „páru“ se samcem kopřivky obecné (*Mareca strepea*) a poté se přidal k hejnu kachen divokých (*Anas platyrhynchos*) v pobřežních křovinách. Při pozorování a na fotografiích byl relativně dobře patrný rozsah červené barvy na zobáku, přechod barev na krku a spíše vzpřímeně držený ocas světlejšího odstínu oproti tělu, jež se na slunci jevil jako svítivě žlutobílý, záda pak měla světlehnědou barvu. S přihlédnutím k předchozím údajům byl druh opět určen jako o. rudozobá. Další pozorování byla autorem

¹⁾ Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta JU, Branišovská 31, CZ – 370 05 České Budějovice,
e-mail: JanHavlicek.cz@gmail.com

článku a také M. Frenclm (Birds.cz 2014) uskutečněna 16. 5. 2014 na rybníku Vyšatov, respektive 28. 5. 2014 na rybníce Domin u Českých Budějovic (kvadrát faunistického mapování 6952). Poslední pozorování z rybníka Vyšatov, potažmo z oblasti Českobudějovických rybníků, pochází ze 7. 6. 2014, kdy jednoho jedince pozorovali M. Pakandl a J. Závora (in verb.) Ve všech třech případech byl druh také určen jako o. rudozobá. Při konzultaci pozorování byl zoologem brněnské zoologické zahrady P. Suvorovem autor příspěvku upozorněn na možnost záměny s velice podobným druhem, rozzeatelným pouze na základě několika znaků – o. bělolící. Mezi nejdůležitější znaky (jako první je v porovnání uvedena o. bělolící) patří především: rozsah červené barvy na zobáku (skvrna do asi ½ od báze vs. skvrna po téměř celé délce), barva těla (hnědá vs. hnědošedá), přechod bílé barvy na lících ke krku (ostré vs. pozvolné) a zbarvení rýdovacích per (světější než zbytek těla vs. stejná barva). Po přezkoumání pořízených fotografií a pozorovaných znaků, jejich porovnání s literaturou a fotografiemi na internetu (del Hoyo et al. 1992, Zootierliste 2014) byl tak jedinec opakovaně pozorovaný autorem příspěvku jednoznačně určen jako o. bělolící (znaky odpovídaly v obou případech). Později (30. 7. 2014) byl pak jeden exemplář jednoznačně určitelný podle fotografie (obr. 1 v barevné příloze č. 8) jako o. bělolící pozorován R. Muláčkem (Birds.cz 2014) na Novém rybníce u Chraštic (okres Příbram, asi 0,5 km za hranicemi Jihočeského kraje, kvadrát faunistického mapování 6450). Ačkoli nemohou všichni autoři vzhledem k absenci pozorování všech znaků či kvalitních fotografií s jistotou potvrdit přeřčení jimi pozorovaných jedinců, dá se předpokládat, že se ve všech případech jednalo o stejné jedince, tedy o ostralky bělolící. Vzhledem k tomu, že tento druh pochází z Jižní Ameriky, lze s plnou jistotou tvrdit, že se jednalo o jedince uniklé ze zajetí (kategorie E podle FK ČSO 2015). Také pozorování ze Šumavy v květnu 1999, které bylo zřejmě dosud jediným pozorováním tohoto druhu v České republice je podle FK řazeno v kategorii E (FK ČSO 2015).

Původně chybné, či nejasné určení jedinců pozorovaných na Českobudějovicku pak upozorňuje na možné problémy při určování ojedinele pozorovaných druhů způsobených především nedostatkem literatury, popř. i ovlivněním předchozími pozorovateli.

Poděkování

Děkuji autorům pozorování za poskytnutí údajů prostřednictvím databáze www.birds.cz a za komentáře a doplňující informace.

Literatura

- Banks A. N., Wright L. J., Maclean I. M. D., Hann C. & Rehfisch M. M. (2011): Introduced non-native Waterbirds, Status within the African-Eurasian Flyways. – AEW, Bonn.
- Birds.cz (2014): Birds.cz pozorování ptáků. – Česká společnost ornitologická. URL: www.birds.cz (přístup 25. 12. 2014).
- Del Hoyo J., Elliot A. & Sargatal J. (eds) (1992): Handbook of the Birds of the World. Volume 1. – Lynx Edicions, Spain.
- FK ČSO (2015): Seznam ptáků České republiky. – URL: <http://fkco.cz> (přístup 3. 1. 2015).
- Jasso L. (2009): Výskyt kachničky mandarinské (*Aix galericulata*) v České republice (1987–2008). – *Sylvia* 45: 115–119.
- Musil P., Musilová Z., Ridzoň J., Slabeyová K. & Hodková K. (2012): Nepůvodní druhy vodních ptáků zimujících v České a Slovenské republice. – *Tichodroma* 24: 3–10.
- Schröpfer L., Vermouzek Z., Šírek J. & Stolarczyk J. (2011): Výskyt a hnízdění husice nilské (*Alopochen aegyptiacus*) v České republice v letech 1979 až 2009. – *Sylvia* 47: 67–75.
- Zootierliste (2014): Zootierliste. – URL: www.zootierliste.de (přístup 18. 5. 2014).

Došlo: 20. 1. 2015

Přijato: 6. 3. 2015

Obr. 8 – Mladý kulík hnědý (*Charadrius morinellus*) v řepce u rybníka Volešek na Českobudějovicku (foto V. Kubelka 5. 9. 2014).

Fig. 8 – Young Dotterel (*Charadrius morinellus*) in Oilseed near pond Volešek, České Budějovice district (photo by V. Kubelka 5. 9. 2014).

Obr. 1 – Fotografie ostralky bělolící (*Anas bahamensis*), Novohaklovský rybník u Českých Budějovic (nahore) a Nový rybník u Chraštic (dole) (foto A. a C. Choi 13. 5. 2014 a R. Muláček 30. 7. 2014).

Fig. 1 – Photograph of White-cheeked Pintail (*Anas bahamensis*), Novohaklovský pond near České Budějovice (above) and Nový pond near Chraštic (below) (photo by A. and C. Choi 13. 5. 2014 and R. Muláček 30. 7. 2014).